

El mercader de Venècia

L'escriptor anglès William Shakespeare és un dels grans genis de la literatura universal. Ningú com ell no ha sabut crear uns personatges que encarnin tan bé les grans passions i contradiccions de l'ànima humana. En les seves famoses obres de teatre trobem, per exemple, Hamlet, el príncep a qui domina la indecisió i el dubte; Romeo i Julieta, els dos enamorats que acaben morint per amor; Macbeth, l'home que, per ambició, és capaç de matar...

Aquí, en El mercader de Venècia, Shakespeare ens presenta Shylock, el jueu, l'home que, bandejat i menyspreat per la societat, pensa dur a terme una cruel venjança. Shylock es torna malvat perquè viu entre una gent que l'insulta i l'humilia, i això era el que de vegades passava amb els jueus en l'època en què Shakespeare va escriure aquesta obra de teatre, cap al final del segle XVI.

En un carrer de Venècia

ANTONIO: Què és aquesta història d'aquest viatge que penses fer amb tant de misteri per veure no sé quina dama?

BASSANIO: Ara t'ho venia a dir. Tu saps que he gastat tota la meva fortuna i tots els meus diners per intentar de viure i de presentar-me sempre amb tota mena de luxes. Això no em dol. El que sí sento és no haver obtingut encara allò que pretenia.

ANTONIO: La dama?

BASSANIO: Exacte!

ANTONIO: T'estima?

BASSANIO: Si els ulls parlen, amb els ulls m'ho ha dit.

ANTONIO: Doncs què esperes?

BASSANIO: El nom i la fama de Pòrcia han recorregut la terra. De tot arreu i cada dia arriben pretendents* rics: gent noble, prínceps... Només que jo tingués la riquesa suficient que em permetés situar-me al costat d'ells, n'estic segur, els guanyaria a tots.

ANTONIO: Jo he promès d'ajudar-te amb tot el que tinc. Però t'he de ser franc... les meves riqueses són totes a alta mar amb les mercaderies que transporten els meus vaixells. Però t'ajudaré. Vés per tot Venècia i mira si trobes algú que vulgui deixar-te diners a càrrec meu. Fes el que et dic i després vés al palau de Belmont que, no en dubto, triomfaràs.

A casa de Shylock

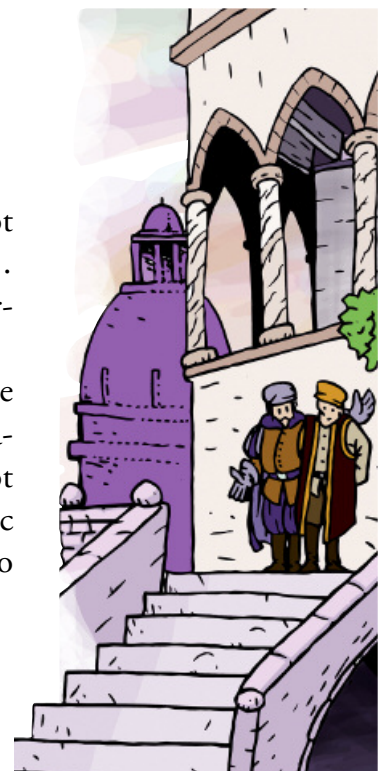
(Bassanio va a trobar Shylock. Antonio el segueix una mica de lluny.)

SHYLOCK: Tres mil monedes d'or? Psé!

VOCABULARI

Pretendents. Persones que volen casar-se amb algú.

BASSANIO: Sí, per tres mesos.

SHYLOCK: Per tres mesos? Psé!

BASSANIO: D'aquesta quantitat, Antonio se'n fa responsable.

SHYLOCK: Antonio se'n fa responsable?

30 BASSANIO: Em podeu fer aquest favor? Me'l voleu fer? Contesteu!

SHYLOCK: Vejam! Quines garanties té?

BASSANIO: Els seus vaixells.

SHYLOCK: Sí, sí, sí, sí... els seus vaixells, és clar... L'un per aquí, l'altre per allà... I de què estan fets, els vaixells? De fusta! Hi ha vents, onades, roquissars*... Ho he de sospesar*, ho he de pensar... (A part i donant-los l'esquena.) El senyor Antonio! Li tinc tanta ràbia... És un beneït que deixa els diners de franc i ens aixafa el negoci a tots els qui a Venècia deixem diners cobrant-ne un tant per cent. I encara em menysprea*. Menysprea tots els de la nostra santa nació jueva. A la reunió de mercaders es riu de mi, em diu lladre i usurer* perquè deixo diners cobrant-ne un tant.

ANTONIO: Shylock, jo no deixo diners ni demano que me'n deixin als qui en fan un guany. Però aquesta vegada no tinc altre remei.

SHYLOCK: Oh, senyor Antonio! M'heu menyspreat ben sovint davant dels mercaders de Venècia. I malgrat tot, jo he aguantat pacientment, encongít... M'ho heu dit tot: descregut, gos, mal lladre; heu escopit sobre els meus vestits de jueu... Bé, què hi farem! Però ara em necessiteu, oi?, i veniu a parlar amb mi i dieu: «Oh, Shylock, deixa'ns diners!». I sou vós qui m'ho dieu, vós que heu escopit damunt meu, que m'heu tret de casa amb puntades de peu com es fa amb un gos, perquè sóc jueu. Ara em demaneu diners. Què puc contestar? Hauria de dir: «És que els gossos tenen diners, potser? Un gos pot deixar tres mil monedes?».

ANTONIO: Mereixes que tornés a insultar-te i escopir-te.

55 SHYLOCK: Té, ara us enfadeu! Però si el que jo vull és fer un tracte d'amic. I ho faré sense cap guany.

ANTONIO: És difícil de creure.

VOCABULARI

Roquissars. Llocs on hi ha moltes roques.

Sospesar. Examinar bé una cosa per saber-ne el pro (la part favorable) i el contra (la part desfavorable).

Em menysprea. No em té gens de consideració, em valora menys del compte.

Usurer. Persona que presta diners a un interès molt alt, superior al permès per la llei.

SHYLOCK: Tot seguit ho veureu. Signeu el vostre pagaré*;
 pur tràmit*, sense cap importància... Hi posarem, res,
 un acudit... de per riure, res més: «Que si no pagueu a
 60 tal dia de tal mes els diners que hem convingut, com
 a càstig tindrè dret a tallar una lliura* de carn del lloc
 del vostre cos que més m'agradi...». *(Mentre diu això,
 Shylock escriu en un paper i el dona a Antonio.)*
 65 ANTONIO: D'acord! Ho signaré. *(Pren la ploma i el paper i
 signa mentre cau el teló o s'apaguen els llums.)*

*(Ha passat el temps i els vaixells d'Antonio no han tornat. Shylock
 exigeix justícia. Vol la lliura de carn. Pòrcia, l'amor de Bassanio,
 ofereix els diners a Antonio, i si cal tres vegades més, per tal de sal-
 70 var-lo.)*

A casa de Shylock

BASSANIO: Us ho preguem, Shylock, escolteu-nos...

SHYLOCK: Heu signat un pagaré, compliu-lo. Tret d'això, no escolta-
 ré res més. No vull que parreu. No vull sentir res més.

75 BASSANIO: Bah! Voleu fer-nos creure que anireu a arrencar-li una lliu-
 ra de carn? Ves què en faríeu?

SHYLOCK: Si no pot servir per a res més, servirà per satisfer la meva re-
 venja*. S'ha mofat* dels meus fracassos, s'ha rigut dels meus èxits.
 I això, per quin motiu ho fa? Perquè sóc jueu. Que potser no té ulls,
 80 el jueu? Que no té mans, ni sentits, ni cor? Que no el fereixen les
 mateixes armes que fereixen un cristià? Que no se li encomanen les
 mateixes malalties, ni el guareixen els mateixos remeis? Si ens pun-
 xen, oi que ens surt sang? Si ens feu pessigolles, oi que riem? Si ens
 enverineu, oi que morim? Si un jueu insulta un cristià, què fa el cris-
 85 tià, que és tan bo? S'hi torna. Si un cristià insulta un jueu, què hau-
 rà de fer el jueu? Tornar-s'hi. Si vosaltres m'ensenyeu a ser dolent,
 molt serà que jo no aprengui a ser-ho com vosaltres.

El judici a Venècia

(Se sent la música del Dux i aquest entra precedit del seu seguici* i de dos
 90 criats que queden drets al seu darrere. El Dux s'asseu i comença l'acció.)*

DUX: Antonio, el mercader?

ANTONIO: Sóc jo, senyor! *(Saluda amb una reverència.)*

DUX: Comença l'audiència*. Que Shylock es presenti al tribunal.
(Shylock avança i també saluda.) Shylock, has portat les coses fins a
 95 l'extrem. Però esperem que ara demostraràs tenir un bon cor i
 una compassió tan grans com la crueltat que ens vols fer creure.
 Deixa de demanar la lliura de carn d'Antonio.

VOCABULARI

Pagaré. Document en què algú es compromet a pagar uns diners en un temps determinat.

Pur tràmit. Simple pas o diligència que s'ha de fer per aconseguir una cosa.

Lliura. Unitat de pes equivalent a uns 400 grams.

Revenja. Dany o perjudici que una persona causa a una altra per tal de tornar-li el mal que aquesta li havia fet abans a ella. Venjança.

S'ha mofat. S'ha burlat.

Dux. Títol del cap de govern de l'antiga república de Venècia.

Seguici. Conjunt de persones que acompanyen i segueixen algú per fer-li honor.

Audiència. Sessió pública dels tribunals de justícia.

SHYLOCK: He jurat pel sant dissabte dels jueus que aconseguiria que es complís el pagaré. Si m'ho negueu, demostreu que les lleis de Venècia no valen res.

DUX: T'ofereixen les tres mil monedes d'or.

SHYLOCK: La lliura de carn.

DUX: Sis mil monedes d'or.

SHYLOCK: La lliura de carn.

DUX: Nou mil monedes d'or.

SHYLOCK: La lliura de carn, la lliura de carn, la lliura...

DUX: Si no perdones, ningú no et perdonarà a tu.

SHYLOCK: Vull que es compleixi la llei. Tinc un paper signat en el qual Antonio es compromet a donar-me una lliura de la seva carn. Jo l'exigeixo de les lleis de Venècia. Jo demano justícia. Me la fareu, sí o no?

DUX: Et farem justícia.

SHYLOCK: Doncs què espereu?

DUX: He demanat els serveis d'un gran advocat, Bellario, i vull escoltar el seu consell.

(En aquest moment entra Pòrcia disfressada d'advocat.)

PÒRCIA: Sóc Baltasar, senyor, el jove doctor en lleis enviat per Bellario.

DUX: Confiem en la teva ciència. Saps el motiu d'aquest judici?

PÒRCIA: N'estic assabentat. On és el mercader? I Shylock?

DUX: Atanseu-vos* tots dos.

PÒRCIA *(a Shylock)*: La vostra petició és estranya. Però està d'acord amb la llei. *(A Antonio.)* És vostre, aquest pagaré?

ANTONIO: Sí, és meu.

PÒRCIA: Llavors la cosa està clara. Cal que Shylock dispensi* Antonio del deute.

SHYLOCK: Quina és la llei que m'hi obliga?

PÒRCIA: Deixeu-me veure aquest pagaré.

SHYLOCK *(donant-li el paper)*: Aquí el tenim, mireu-lo, sapientíssim* doctor, mireu-lo.

PÒRCIA: Ben cert, aquest rebut no va ser pagat a la seva hora i, d'acord amb el que està signat, teniu dret a tallar una lliura de carn a l'indret que es troba més a la vora del cor. *(A Antonio)* Per tant, Antonio, descobriu el vostre pit. *(A Shylock)* Shylock, podeu tallar-li aquesta carn del pit, la llei us ho permet i aquest tribunal us hi autoritza.

SHYLOCK *(li fa una reverència)*: Oh jutge rectíssim! Això és una sentència. *(A Antonio)* Preparat!

VOCABULARI

Atanseu-vos. Apropieu-vos, acosteu-vos.

Dispensi. No li tingui en compte (el deute), no l'hi exigeixi.

Sapientíssim. Tractament donat a certes autoritats considerades doctes i sàvies.

¹⁴⁰ PÒRCIA: Un moment! Per aquest pagaré teniu dret a la carn; però no podeu treure-li ni una gota de sang. Aquest document ho diu ben clar: «Una lliura de carn». Talleu la carn i aneu-vos-en. Però si en tallar-li la carn vesseu una sola gota de sang, sereu jutjat i, d'acord amb les lleis de Venècia, l'Estat serà l'amo de tots els vostres béns.

¹⁴⁵ SHYLOCK: És així la llei?

PÒRCIA: Vós mateix podreu comprovar-ho. No voleu tenir pietat, heu exigit justícia? Doncs la tindreu, més de la que penseu.

¹⁵⁰ SHYLOCK: Si és així, accepto. Que em retorni tres vegades el valor del pagaré i deixem-ho córrer. (*Shylock fa acció d'anar-s'en.*)

PÒRCIA: No, no us n'aneu, Shylock. Ara sóc jo qui acuso. Diuen les lleis de Venècia que si se sap d'un estranger que ha intentat la mort d'un ciutadà de Venècia, li prenguin tots els béns i la meitat sigui donada a l'Estat i l'altra meitat a la persona que havia intentat matar. I encara més, aquest estranger, el Dux el pot condemnar a mort. Agenolleu-vos, doncs, i demaneu el perdó del Dux.

(*El Dux interromp el judici aixecant el braç.*)

¹⁶⁰ DUX (*a Shylock*): Perquè no vull imitar-te en els teus sentiments, et perdono la vida abans que m'ho demanis. I pel que fa als teus béns, m'accontentaré a posar-te una multa.

PÒRCIA: Això pel que fa a la part de l'Estat; de la part d'Antonio, només ell pot disposar-ne. Quin perdó podeu concedir-li, Antonio?

¹⁶⁵ ANTONIO: La teva maldat, Shylock, m'ha ensenyat a ser bo. Només et demano que t'avinguis* a ajudar-me amb els teus diners a començar una altra vegada els meus negocis de mercader. Des d'ara et consideraré no com un enemic, sinó com un soci.

PÒRCIA: Hi esteu d'acord, Shylock?

SHYLOCK: Hi estic d'acord.

¹⁷⁰ PÒRCIA: Secretari, feu que aquest tracte consti en acta.

a VOCABULARI

T'avinguis. Acceptis, et conformis.

WILLIAM SHAKESPEARE: *El mercader de Venècia*. La Galera (adaptació).